

Ønsker flere hastefredninger

■ Riksantikvaren vil unngå at bygg rives for raskt

Riksantikvar Jørn Holme ønsker å utstede midlertidig fredninger av bygninger langt oftere enn hva som er tilfellet i dag. Bakgrunnen er rivingen av Nordli Gård i Sørums i 2009.

ARVE HENRIKSEN

En eneste gang i løpet av det året Jørn Holme har hatt jobben som riksantikvar, så har han utstedt kun et midlertidig fredningsvedtak. Det skjedde 31. august i år med den gamle sveitservillaen Furuheim i Gol kommune, etter at kommunen hadde vedtatt å rive den 105 år gamle bygningen. I tilfelle Furuheim kom Riksantikvaren tidsnok på banen. Det skjedde ikke året før, da Sørums kommune vedtok å rive den 220 år gamle Nordli gård. En lignende situasjon vil riksantikvaren for enhver pris unngå.

Opprørt. – Nordli gård-saken er en sak som har opprørt mange, også meg. Derfor har vi vært i diskusjon med Miljøverndepartementet, hvor vi har foreslått at hjemmelen vi har for å utstede midlertidige fredningsvedtak bør brukes mer. Denne muligheten bør likevel brukes kun når det er en akutt situasjon, som umiddelbart kan ødelegge et kulturminne. En normal

Dette er saken

Innen 2013 skal riksantikvaren ha klar en liste med noen hundre av statens mange tusen eiendommer som er av nasjonal betydning, og som vil bli fredet.

Noen bygg i kraft av sin alder, andre på grunn av sin særegne arkitektur og historie.

Avinor har blant annet foreslått å frede seks flyplasser, deriblant den kun tolv år gamle Oslo Lufthavn, Gardermoen.

Aftenposten fakta

fredningssak vil ofte kunne ta ett år eller mer. Når gravemaskinen står klar til å rive, så er det viktig å vinne tid, sier Holme.

Og det var det som skjedde på Gol. Der ville ikke kommuneledelsen vente på riksantikvarens sluttvurdering. De ville rive umiddelbart. Hastevedtaket fikk stoppet rivingen.

– Når en kommune nekter å vente, ringer alarmklokkene. Da fungerer midlertidig fredning som en fin nød-brems. Likevel må en slik hjemmel forvaltes med forsiktighet. Vi må i stor grad lytte til fylkeskommunen, som er vårt regionale forvaltningsapparat. Det skal mye til at vi går inn når fylkeskommunen ikke har valgt å gripe inn. Skal jeg gripe inn må jeg være sikker på at det aktuelle bygget repre-

senterer en nasjonal verdi, sier Holme.

Undergraver. May-Britt Nordli, direktør i KS, som er interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for kommuner og fylkeskommuner er kritisk til riksantikvarens ønske om flere hastefredninger.

– Dette mener jeg bidrar til å undergrave lokalt selvstyre. I saker hvor det er mange andre meninger, bør det være fylkeskommunen som et folkevalgt nivå som tar stilling til dette. Jeg synes derfor det er litt merkelig hvis det skal sitte en saksbehandler hos riksantikvaren, som mener å ha bedre vurderingsevne enn de lokale forvaltningsnivåene, sier Nordli.

Hun mener driften av en kommune blir veldig uforutsigbar hvis riksantikvaren kan gripe inn med midlertidige fredningsvedtak.

– Jeg er av den oppfatning at norske kommuner i dag er veldig bevisst på sine røtter og identitet, og driver absolutt ikke og river gamle bygninger over en lav sko. Saksbehandlingen i lokale vernesaker er veldig grundige. Det er nettopp det som er lokaldemokrati, å høre alles mening og ta en beslutning. Jeg skjønner derfor ikke hvorfor det skulle være behov for vaktbikkjer utover det, sier hun.

Riksrevisjonen rettet i fjor knallhard kritikk av Miljøverndepartementet spesielt og norsk kulturminneforvaltning generelt – fordi det i altfor liten grad gjøres vedtak om midlertidig fredning av bygninger.

arve.henriksen@aftenposten.no